

Gesprek met James Ensor

Op een zonnige namiddag, genietend van een rustig, autoluw Gents stadscentrum, trekt een stoepbord mijn aandacht: 'Fifty Shades of Flemish Art'. Dat oogt verleidelijk. Ik ga binnen met hooggespannen verwachtingen. Een zachte vrouwenstem aan de parlofoon van de deur nodigt mij uit naar de eerste verdieping. Nieuwsgierig haast ik mij door een donkere inkomhal waar de statige portretten van Koning Filip en Koningin Mathilde mij ertoe aanzetten mijn das goed aan te knopen.

James Ensor (1860-1949), 'Willy Finch schilderend in de duinen', 1880. Olieverf op doek, 27 x 36 cm. Gesigneerd en gedateerd.

TEKST: FRANÇOIS COUTELEER

Een sierlijke brede trap die wat kraakt, leidt me naar de eerste verdieping waar ik overvallen word door licht. Brede, hoge ramen laten de zonnestralen voluit binnenglijden en vullen enthousiast de majestueuze 18e-eeuwse salons. Adembenemende enfilades, hoge gemouleeerde plafonds en brede doorgangen met op de achtergrond een deuntje van Chopin brengen mij terug naar een ver verleden. Langs zeven verschillende salons reis ik door een stukje Belgische kunstgeschiedenis. Van de ontsnapping uit het besloten atelier naar de open weidse natuur. De onvergetelijke Leielandschappen met hun innemende helderheid enerzijds en hun symbolistisch mystieke inslag anderzijds. De radicale stijlswitch bij de jonge levensgenieters van de tweede groep van Latem, na de gruwel van de Eerste Wereldoorlog. Het ontstaan van het Vlaams expressionisme en diens evenknie in Antwerpen rond Paul van Ostayen en de gebroeders Jaspers. Om dan te eindigen bij de eerste kiemen van abstracte kunst die afstand neemt van de weergave van de werkelijkheid en meewerkt aan de heropbouw van een nieuwe positieve wereld.

Onopvallend opvallend

En dan blijven mijn ogen haperen bij een onopvallend schilderijtje, olieverf op doek, amper 27 op 36 cm groot, in een mooie, niet te overladen lijst. Ik zie een schetsmatig beeld van een man met hoed, gezeten in de duinen met op zijn schoot vermoedelijk schildersmateriaal. Nader onderzoek leert mij dat het de kunstenaar Willy Finch is, geportretteerd door zijn vriend James Ensor in de duinen van Oostende anno 1880. Ik probeer binnen te dringen in het werk en plots kom ik de meester 'himsel' tegen ...

J.E. "Ah dat waren mooie tijden, maar pas op, niet gemakkelijk. Ik leerde Willy kennen aan die saaie academie te Brussel. Kort daarna ben ik het daar afgetrapt. Gelukkig runden zijn ouders een hotel in Oostende, anders waren we elkaar waarschijnlijk nooit meer tegengekomen. We waren samen veel op schok. Als jonge twintigers met allebei Britse roots was de wereld te klein voor ons. Echte 'brothers in arms', alles voor de kunst! Terwijl ik mij terugtrok op m'n zolderkamertje, ging Willy wel carrière maken in Finland. Hij nam de leiding van een of ander keramiekbedrijfje dat niet lang stand hield. Kunstenaars zijn geen 'businessmen', nietwaar ... Ik denk dat hij nadien les is gaan geven aan de Academie van Helsinki. Hij was een rasechte divisionist en absolute fan van het werk van Seurat of Signac. Ik was daar toen niet zo zot van en daarenboven waren die Parisiens veel te overweldigend aanwezig op het

"Ik heb altijd een zeer kritische houding aangenomen en heb nooit tussen de lijntjes gekleurd. Iets dat mij de dag van vandaag in dank wordt afgenomen, veronderstel ik."

kunstgebeuren in Brussel. Théo (Van Rysselberghe) en Octave (Maus) werden erdoor gebeten ..."

F.C. "Het is waar. Het is mooi maar een beetje koel en gevoelloos."

J.E. "Het procédé was al te streng en uniform. Zij probeerden alleen de trillingen van het licht weer te geven. Koud en methodisch stippelden zij netjes binnen correcte, kille lijnen. Mijn zoektocht ging verder, ik probeerde vorm te geven via materie en kleur die bestaat uit oneindig veel tinten en nuances, 'shades' zoals de Britten dat noemen. Het licht moest leven en mocht niet bevroren worden in kleine uniforme puntjes."

F. C. "Ongelooflijk dat je toen al tegen de haren instreek met achteraf gezien toch nog brave schilderijen, vergeleken met jouw later werk."

J.E. "Wij maakten toen mee wat jullie nu meemaken. Tussen 1880 en 1930 is de wereld zo razendsnel veranderd. De technologische revolutie wist van geen ophouden. Op sociaal-economisch vlak veranderde er van alles en de politiek was al even onstabiel als vandaag. Dit alles resulteerde jammer genoeg in een grote catastrofe die alles overhoop zou gooien. Ik heb altijd een zeer kritische houding aangenomen en heb nooit, om een punt te gebruiken, nooit tussen de lijntjes gekleurd. Iets dat men de dag van vandaag apprecieert, veronderstel ik."

F.C. "Inderdaad je bent een van de meest gewaardeerde kunstenaars van jouw tijdperk geworden. Onlangs is een van jouw werken verkocht voor meer dan 7 miljoen euro. Wat is jouw mening daarover? "

J.E. "Geld heeft voor mij geen waarde! Maar toch mooi meegenomen. Ik zou zeggen dat het stilaan tijd wordt dat men mijn genialiteit wereldwijd gaat appreciëren en denk eraan ... this is only the beginning ... you ain't seen nothing yet."

Meer weten

Bezoeken

'Fifty Shades Of Flemish Art'
Francis Maere Fine Arts Gallery
Kouter 172
Gent
www.francismaerefinearts.be
t/m 06-08